

Βιβλιοαναγνώσεις

Κατ' αρχάς να επισημάνω τον ευρηματικό τρόπο που υιοθετεί η συγγραφέας για τη συγκεκριμένη βιογραφία. Ο αναγνώστης σιγουρεύεται αμέσως πως «ό,τι λέει η Διδώ Σωτηρίου» την εκφράζει απόλυτα, αφού γίνεται φανερό ότι η συγγραφέας έχει διπλοσσεκάρει πηγές, πληροφορίες, απόψεις, ακόμη και ατάκες ότι όντως ειπώθηκαν. Ετσι διαβάζει και απολαμβάνει το κείμενο χωρίς καμία δυσπιστία, ενώ η συγγραφέας από τη μεριά της προσθέτει πληροφορίες και περιστατικά προκειμένου να στηρίξει τις ερωτήσεις της, κάτι που θα έκανε κι ένας δημοσιογράφος σε μια ζωντανή συνέντευξη. Το αποτέλεσμα είναι ότι καταφέρνει στο μεγάλο αυτό κείμενο αφενός να δώσει ροή συζήτησης μεταξύ φιλενάδων κι αφετέρου επιτρέπει τα διαλείμματα αφού, κάνοντας χρήση εύστοχων στίχων ποιητών που αφουγκράστηκαν την αγωνία των πολλών, χωρίζει το όλο έργο σε κεφάλαια.

Το βιβλίο ξεκινάει από τη γέννηση της πρωταγωνίστριας στο Αϊδί, δίνοντας αρκετές λεπτομέρειες για τη ζωή της ίδιας αλλά και γενικότερα των Ελλήνων στη Μικρασία που τουλάχιστον από τα ιστορικά βιβλία παραλείπονται. Ετσι μαθαίνουμε ότι η Διδώ Σωτηρίου δεν ήταν η πρώτη γυναίκα στην οικογένεια που βίωσε μια ζωή μακριά από καθωσπρεπισμούς. Μαθαίνουμε κι άλλα ακόμα πιο ενδιαφέροντα για τον αναγνώστη που το ενδιαφέρον του για κείνη τη μεγάλη δεκαετία 1940-50 δεν εξαντλείται στα πεδία των μαχών, στην ακριβή ανάλυση της τότε πολιτικής και κοινωνικής κατάστασης και στις κεντρικές κομματικές γραμμές. Τα πάρτι του ΕΑΜ, λοιπόν, τα σοβιετικά ρομάντζα σε συνέχειες στην εφημερίδα του ΚΚΕ φωτίζουν δευτερεύουσες αλλά αξιολογότερες πλευρές της εποχής τους.

Η τραγική ιστορία τού συνεκτελεσμένου με τον Μπελογιάννη, Μπάτση. Η συγγραφέας αφιερώνει τρεις σελίδες στη μνήμη του και προλαβαίνει να ενημερώσει συνοπτικά αλλά ουσιαστικά τον αναγνώστη για την περίπτωση του. Αλλά είναι φανερό ότι και γι' αυτόν τον άνθρωπο θα μπορούσε να γραφτεί κάποιο πόνημα, υπήρχαν κι άλλες παρόμοιες περιπτώσεις αγωνιστών, οπωσδήποτε η δικιά του είναι η κορυφαία.

Και πώς να μην αναφερθώ στις σελίδες του βιβλίου που η κουβέντα των δύο γυναικών έρχεται στον Νίκο Μπελογιάννη τον νεότερο. Ξανά συνοπτική περιγραφή της ζωής του και της σχέσης του με τη θεία του, αλλά τελικά είναι αυτός ένας πολύ απλός τρόπος, τα λίγα λόγια, να δείξεις τον σεβασμό σου και τον θαυμασμό ακόμα για έναν άνθρωπο. Η δικαιοσύνη επισήμανση της διαφοράς ανάμεσα

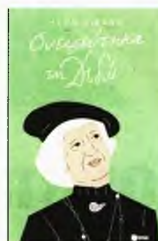
Λένα Διβάνη

Διο φιλενάδες κουβεντιάζουν

ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΤΕΡΕΖΑΚΗ*

στην κομμουνίστρια και τη φεμινίστρια και οι πληροφορίες για τις ελληνικές αγριότητες στη Μικρασία στο βιβλίο του Βενέζη. Και βέβαια, η βιογραφούμενη. Η Διδώ Σωτηρίου. Που μεγάλωσε έχοντας τα βιβλία της ως σημεία αναφοράς, «Την Έντολη» να διαβάσει! λέγαμε στους καινούργιους στις αριστερόφρονες παρέες. Η «έχετε διαβάσει τα "Ματωμένα Χώματα";». Αυτή η ερώτηση γινόταν σε οικογενειακά ή φιλικά περιβάλλοντα και ερχόταν, ευκαιρίας δοθείσης, μετά από πολιτική συζήτηση που είχε επιφέρει κάποια ένταση στη συντροφιά. Είχαμε τη σιγουριά ότι η ανάγνωση του συγκεκριμένου βιβλίου θα έδιωχνε αρκετή δυσπιστία και προκατάληψη για τους αριστερούς διανοούμενους και όχι μόνο.

Αλλά το σπουδαιότερο που πετυχαίνει η κυρία Διβάνη με το βιβλίο της, είναι ότι μας θυμίζει τα νιάτα μας με τον πληθυστικό άνεμό τους. Χαιρόμαστε να διαβάζουμε ότι βιογραφούμενη σε όλα τα «σταυροδρόμια» της άναψε το φλας που ήθελε, έστριψε προς την ίδια κατεύθυνση, δεν μετάνιωσε ποτέ και σήμερα διαβάζουμε τη βιογραφία της. Τις πλάκες

ΛΕΝΑ ΔΙΒΑΝΗ
Ονειρεύτηκα τη Διδώ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

που έκαναν αυτή και η παρέα της όντας αρκετά μεγάλοι ηλικιακά.

Θα διαφωνήσω όμως κάπου με τη συγγραφέα αλλά και τη συνεντευξιζόμενη. Στην άποψη τους ότι ο εμφύλιος μπορούσε να αποφευχθεί. Δεν το πιστεύω, ειδικά με όσα έγιναν από το 1949 μέχρι το 1974 που είχαν μάλιστα την έγκριση του ξένου παράγοντα. Η φύση του παρόντος κειμένου δεν μου επιτρέπει να στηρίξω αναλυτικότερα την άποψή μου. Το σημείωνω, όμως, γιατί το συγκεκριμένο σημείο είναι το αιχμηρότερο σε ένα συμπερασματικό ύφος γραφής του βιβλίου –καθόλου πρωτεύον είναι η αλήθεια– «ώρα που τα πράγματα ηρέμησαν, να πούμε κι ότι η άλλη πλευρά το παράκανε».

Οπωσδήποτε το βιβλίο ανήκει σε μια ομάδα βιβλίων ιστορικών βιογραφιών που με το πλήθος πληροφοριών και την ακρίβεια που τις χαρακτηρίζει, για συγκεκριμένες ιστορικές στιγμές της Ελλάδας που έζησαν οι βιογραφούμενοι, όχι μόνο αναπληρώνει τα σχολικά βιβλία αλλά αναμοχλεύει τη σύγχρονη κοινωνική συνείδηση και σπρώχνει τον καλλίστο αναγνώστη να ψάξει βαθύτερα στην ιστορία.

* Αγρότης